

Kirsten Palm

Høgskolelektor ved Institutt for Lærerutdanningsfag ved Høgskolen i Telemark

Elisabeth Selj og Else Ryen (red.)

Med språklige minoriteter i klassen. Språklige og faglige utfordringer.

Bokanmeldelse.

Kun en liten andel av lærerne i norsk grunnskole har formell kompetanse knyttet til opplæring for språklige minoriteter, selv om det nå i de fleste klasser vil være elever som har et annet morsmål enn norsk, og som derfor trenger særskilt tilrettelegging. Boka *Med språklige minoriteter i klassen. Språklige og faglige utfordringer* er en bok som kan gi lærere noe av den kunnskapen som er nødvendig i forhold til dette mangfoldet i elevgruppa. Boka er en revidert og noe endret utgave i forhold til førsteutgaven fra 2004, blant annet på grunn av de nye læreplanene i Kunnskapsløftet. Disse endringene har etter mitt skjønn gjort boka bedre og tydeligere i forhold til det som sies å være intensjonen, nemlig å beskrive hvordan undervisningen i grunnskolen kan tilrettelegges for de minoritetsspråklige elevene, og hvordan opplæringen kan fremme utviklingen av de ulike språkferdighetene, og å gi lærere økt kunnskap om andrespråklæring.

Boka er en artikkelsamling med i alt 13 ulike bidragsytere fra ulike universiteter og høyskoler i Norge og Danmark, alle med lang og solid erfaring innenfor fagfeltet. Den innledes med et forholdsvis omfattende kapittel av Elisabeth Selj som gir en god introduksjon til fagfeltet og dermed også til boka som helhet. Her presenteres først noen grunnleggende forhold når det gjelder temaer som flerspråklighet, morsmål og andrespråklæring, og deretter kommer man inn på både andrespråksdidaktikk, læreplaner og arbeidsmåter i ulike fag. Selj setter i dette kapittelet også andrespråkspedagogikken og andrespråklæringen inn i et sosialkonstruktivistisk perspektiv. Dette perspektivet blir presentert grundigere i Kamil Øzerks kapittel om læreplanen i grunnleggende norsk, men det kommer også fram i flere av de andre kapitlene. På denne måten blir leserne presentert for et dialogisk språksyn som ser på språklæring som en sosial aktivitet, og dette språksynet avspeiles hos mange av bidragsyterne i måten de vektlegger muntlighet og samtale på, både når de skriver om arbeidet med lese- og skriveutvikling og i forhold til bruk av fagtekster og skjønnlitterære tekster.

To av kapitlene i denne boka er helt nye i forhold til førsteutgaven. Det ene dreier seg om digitale verktøy, et sentralt tema i forhold til Kunnskapsløftet og digital ferdighet som en av de grunnleggende ferdighetene, det andre handler om prøver og kartlegging i opplæringen for språklige minoriteter. I det sistnevnte kapitlet presenterer Rita Hvistendahl både nasjonale og internasjonale prøver og drøfter disse i forhold til språkkompetansen til minoritetsspråklige elever. Når vi

vet hvilket prøvepress grunnskolen utsettes for i dag, og hvordan resultater fra de ulike prøvene både blir brukt og misbrukt i skoledebatter og i skolens praksis, er dette kapitlet et viktig bidrag for å øke lærernes bevissthet og kunnskap om disse prøvene.

En generell styrke i hele artikkelsamlingen er de mange eksemplene fra praksisfeltet og fra innlæreres språkbruk. Dette, sammen med de konkrete tipsene til undervisningsopplegg, er noe den studentgruppa jeg har brukt boka sammen med, spesielt trekker fram som positivt. Boka balanserer dermed etter mitt skjønn godt forholdet mellom det teoretiske og det praktisk/metodiske. Alle artiklene har også mange referanser til forskning om de ulike temaene, noe som kan være til hjelp hvis man ønsker å sette seg grundigere inn i enkelte av fagområdene.

De i alt 13 artiklene eller kapitlene i boka dekker alle sentrale emner knyttet til andrespråklæring og undervisningen av språklige minoriteter, og kapitlene er samlet under overskriftene *Lytte og tale; Lese og skrive; IKT; Språklige emner; Rammer for opplæringen og Prøver og kartlegging*. Disse overskriftene forteller oss noe overordnet om hva boka handler om, men kan samtidig tilsløre det som ellers framkommer i boka om at språklæring og språkutvikling er sammensatte og integrerte prosesser. Det er ikke umiddelbart lettere for leseren å orientere seg i de enkelte artiklene gjennom disse overskriftene, fordi flere av dem like gjerne passer under en annen hovedoverskrift enn der de er plassert. For eksempel kunne artikkelen *Uttale og uttaleopplæring i norsk som andrespråk* like naturlig høre hjemme under overskriften *Lytte og tale*, og artikkelen *Samtaler om litteratur i klasserommet* passer like godt under *Lese og skrive* som under *Lytte og tale*. Det er også litt merkelig at den svært nyttige artikkelen til An-Magritt Hauge om organiseringen av opplæringen står under overskriften *Prøver og kartlegging*.

Alt i alt vil jeg konkludere med at boka vil være svært nyttig i forhold til de målgruppene den retter seg mot, både lærere og lærerstudenter. De fleste kapitlene krever en viss bakgrunn fra norskfaget eller et annet språkfag, men enkeltkapitler vil kunne leses med stort utbytte av lærere innenfor ulike fagområder. For studier i norsk som andrespråk vil dette være en god grunnbok, nettopp fordi den både gir en innføring i sentrale språklige emner innenfor andrespråkfaget, samtidig som den dekker de ulike områdene som er relevante i forhold til undervisningen av språklige minoriteter i grunnskolen mer generelt.

Elisabeth Selj og Else Ryen (red.)

Med språklige minoriteter i klassen. Språklige og faglige utfordringer.

Cappelen akademisk forlag. 2008. 318 sider.